

ORTOGRAFIA

En aquesta unitat us presentem algunes pautes que us poden ajudar a l'hora de redactar. Tractem aspectes de la gramàtica (ortografia, morfosintaxi i lèxic) i de l'expressió escrita i oral. Vegem-ho.

a/e en posició àtona

Hem de buscar el mot primitiu, on la *a/e* sigui tònica.

En els verbs cal buscar la 3a persona del present d'indicatiu.

Els mots acabats en *-arca*, *-ista*, *-cida*, *-ma*, *-grama*, *-ta* són invariables, és a dir, el masculí i el femení acaben en *-a*.

Els adjectius acabats en *-ble*, *-aire*, *-me*, *-ne*, *-re* també són invariables.

Els verbs *jeure*, *néixer* i *treure* fan les formes àtones en *a* i les tòniques en *e*.

Vine, *corre*, *obre* i *omple* acaben en *e*.

Recordeu que hi ha alguns mots amb la grafia diferent de la castellana. Vegeu la unitat 2.

braç → abraçada

mel → melós

recomana → recomanar

llepa → llepar

monarca, partidista,

parricida, diploma,

diagrama, demòcrata

irritable, captaire,

enorme, indemne, acre

jauria, naixeré, traiem

jec, neixo, treus

***o/u* en posició àtona**

Hem de buscar el mot primitiu, on la *o/u* sigui tònica.

En els verbs cal buscar la 3a persona del present d'indicatiu.

Els verbs *sortir*, *cosir*, *collir*, *tossir* i *escopir* fan les formes àtones en *o* i les tòniques en *u*.

Tot el present de subjuntiu de *poder* i *voler* s'escriu amb *u*. Però no l'imperfet de subjuntiu.

escrúpol → escrupolós
rigor → rigorós

suporto → suportar
defujo → defugir

cosim, colliu, tossia, escopia
cuso, cull, tusses, escups

pugui, vulguem, pugueu
pogués, poguessis, volguéssim

b/v

Davant de *l* o *r* escriurem sempre *b*.

Després de *m* escriurem *b* i després de *n*, *v*.

En una mateixa família de mots, la *u* correspon sempre a una *v* i la *p* correspon a una *b*.

Escrivim amb *v* les terminacions d'imperfet d'indicatiu dels verbs de la 1a conjugació.

brossa, em**blan**quir

com**boi**, en**vi**ar
Excepte: circum**val**·lació, tram**vi**a,
trium**vir**

cali**u** → escalivada
estrep**p** → estrebada

troba**ves**, arribava, cantà**veu**

b/ p, g/ c, d/ t**b/ p**

Enmig de mot en general escrivim *p*.

Escrivim amb *b* les síl·labes *ab-*, *ob-*, *sub-* i amb *p* la síl·laba *cap-*.

Al final de mot en general escrivim *p* després de vocal tònica o diftong tònic.

En canvi, després de consonant o vocal àtona, escrivim la mateixa lletra que apareix en els derivats. Excepte els mots acabats en *-fob* i en *-sí·lab*.

g/ c

A final de mot en general escrivim *c* després de vocal tònica o diftong tònic.

En canvi, després de consonant o vocal àtona, escrivim la mateixa lletra que apareix en els derivats. Excepte els mots acabats en *-fag*, *-fug*, *-leg*.

La primera persona del present d'indicatiu dels verbs velars acaba en *-c*.

el·lipsi, adoptar, receptor

Excepte:

apte, **optar**, **òptic**, **òptim**,
cabdal, **cabdell**, **cabdill**

llop, percep, estrip

Excepte:

adob, club, tub, cub

àrab → aràbic

destorb → destor**bar**

pic, joc, cacic, festuc

Excepte:

mag, estrateg, tuareg, Hug

càstig → castigar

tronc → troncal

Excepte:

càrrec, ànec, rònec, fàstic...

vinc, promoc, prenc

Enmig de mot escrivim *c* davant *c, t, z, s*.

accés, recte, èczema,
sacsó

Escrivim *g* davant *m, n, d, g*.

dogma, regne, maragda,
suggerir

d/ t

Enmig de paraula escriurem generalment *t*.

metge, platja, analitza

En canvi escriurem amb *d* els mots començats per *ad*. Excepte els mots que contenen *at* seguida de *z*.

adjudicar, adjectiu
Excepte:
atles, atlàntic, atleta,
atmosfera, atzavara

A final de mot escrivim *t* darrere vocal tònica o diftong tònic. Excepte els mots acabats en *-itud* i *-etud*.

xut, nebot, humit
Excepte:
fluid, fred, sud, Alfred,
àspid...

Darrere consonant o vocal àtona, escriurem la mateixa lletra que aparegui en els derivats.

esplèndid → esplèndida
fart → farta

***s* sonora**

Entre vocals escrivim una sola *s*.

posar, casos

A principi de paraula i darrere consonant escrivim *z*.

zona, esmorzar

En algunes paraules gregues i científiques podem trobar *z* enmig de dues vocals.

ozó, amazona, bizantí

També escrivim *s* darrere consonant en els mots *enfonsar*, *endinsar* i aquells formats amb el prefix *trans-*.

transistor, transeünt

s sorda

A principi de paraula o darrere consonant escrivim *s*.

Entre vocals escrivim *ss*.

Escrivem *c* davant *e*, *i*.

Escrivem *ç* davant *a*, *o*, *u*.

A final de mot podem escriure *s* o *ç* darrere qualsevol lletra.

Escrivem *ç* en els mots formats amb els sufixos *-ança* i *-ença*.

Els sufixos *-missió*, *-pressió* i *-gressió*.

Normalment la *ç* correspon a la *z* castellana.

Recordeu que, en una mateixa família, els mots alternen la *s* amb la *ss*, i la *c* amb la *ç*. Mai no es produeix una alternança diferent.

sivella, capsa

cassola

francès, concís

traçut, cançó, França

cabàs, lluç

confiança, temença

emissió, **compressió**,
transgressió

peça → pieza

g/j

Escrivim *j* davant *a*, *o*, *u*.

Escrivim *g* davant *e*, *i*.

jaqueta, joguina, julivert

gingebre, genoll

Són excepcions:

–els nexes *-ecc-* i *-ect-*

–alguns manlleus i els noms propis d'origen hebreu

–el verb *jeure*, en totes les seves persones i temps

injecció, subjectar

jerarquia, jersei, majestat,
jeroglífic /Jesús, Jerusalem,
Jeroni, Jericó, Jeremies...

jec, jauria, jèiem, jaure

m/n

Escrivim *m* davant *b*, *m*, *p*.

En el grup *-mpt-*, encara que la *p* sigui muda, cal no oblidar-la.

Escrivim *m* davant *f*, excepte la majoria dels mots començats per *con-*, *en-*, *in-*.

Escrivim *n* davant de *n*, *v*.

ombra, complir, immens
Excepte: granment, enmig,
tanmateix, benparlat

atemptar, assumpte,
comptar, exempt,
presumpció, temptar,
símtoma, sumptuós

simfonia, èmfasi
confessar, infermer

connectar, invent, Anna
Excepte: circumval·lació,
triumvirat, tramvia

l·l

Els mots que comencen per *al·l-*, *il·l-*, *col·l-* i *mil·l-*.

al·legoria, il·luminar, col·legi,
sil·logisme, mil·ligram

Els mots que acaben en *-el·la(r)*, *-il·la(r)*.

aquarel·la, apel·lar, oscil·lar

Mots que en la forma llatina porten //.

bèl·lic, instal·lar, metàl·lic

Cal recordar els mots que no porten la geminada.

revelar, selecció, celebrar...

accentuació i dièresi

S'accentuen els mots aguts acabats en vocal o vocal + s, i els acabats en *-en* i *-in*.

interès, pastís, això, entén

S'accentuen els mots plans que no acaben en les terminacions anteriors.

plàstic, sòlid, exàmens

Els mots amb diftong decreixent –quan la segona vocal és una *i* o una *u*– no porten accent si són aguts i sí quan són plans.

des-mai (és aguda)
can-tà-veu (és plana)

S'accentuen tots els mots esdrúixols.

memòria, física, Itàlia

La dièresi es posa sobre en els grups *qüe*, *qüi*, *güe*, *güi* si la *u* sona, i damunt la *i* o la *u* per trencar diftong.

pingüí, aigüera, raïm, Lluïsa,
produït, conduïa

En els mots acabats en *-tat*, *-al*, *-itzar*.

espontaneïtat, arcaïtzar,
trapezoïdal

MORFOSINTAXI

■ Quan cauen les preposicions... (unitat 16)

Quan un complement preposicional està representat per una preposició + infinitiu, aquesta només pot ser *a* o *de*. Fixeu-vos-hi.

- ✗ Penseu *en* donar menjar al lloro.
- ✓ Penseu **a** donar menjar al lloro.

Quan un complement preposicional està representat per la conjunció *que* + oració, s'elimina qualsevol preposició (*a*, *de*, *en*, *amb* o *per*).

- ✗ La millor opció consistiria *en que* vinguéssiu com més aviat millor.
- ✓ La millor opció consistiria **que** vinguéssiu com més aviat millor.

■ Per expressar ordres (unitat 8)

Quan es vol expressar una ordre, s'utilitza la 2a persona del plural de l'imperatiu, i no l'infinitiu.

- ✗ *Apagar* els mòbils.
- ✓ **Apagueu** els mòbils.

Quan l'ordre és negativa, s'utilitza el present de subjuntiu.

- Pressiona** l'adversari. (imperatiu)
- No pressionis** l'adversari. (present de subjuntiu)

■ Incorreccions habituals en els verbs (unitats 7 i 8)

Són incorrectes els infinitius acabats en *-guer* i els gerundis acabats en *-guent*.

- ✗ sapiguer, capiguer, volguer, poguer
- ✗ sapiguent, capiguent, volguent, poguent
- ✓ saber, caber, voler, poder
- ✓ sabent, cabent, volent, podent

També són incorrectes els gerundis acabats en *-squent*.

- ✗ visquent, cresquent, meresquent
- ✓ vivint, creixent, mereixent

Hem d'anar amb compte amb els participis de *saber* i *cabre*. Fixeu-vos-hi.

- ✗ sapigut, capigut
- ✓ sabut, cabut

Recordeu també aquests verbs, que no són de la 1a conjugació sinó de la 3a.

- ✗ reflexar, traïcionar, pol·lucionar, garantir, abaratar, aclarar, acovardar, amansar, expansionar, extorsionar, extraditar, atemoritzar
- ✓ reflectir, trair, pol·luir, garantir, abaratir, aclarir, acovardir, amansir, expandir, extorquir, extradir, atemorir

Hi ha alguns verbs de la 3a conjugació que tendim a fer incoatius, és a dir, afegim la partícula *eix* entre l'arrel i la desinència verbal, malgrat que no ho són.

- ✗ ajupeixo, bulleixo, grunyeixo, consenteixo, pressenteixo, ressenteix, crueixo, esculleixo, reculleixo
- ✓ ajupo, bullo, grunyo, consento, pressento, resseno, cruixo, escullo, recullo

■ Més incorreccions verbals: l'expressió de la probabilitat (unitat 6)

a) Per expressar la probabilitat en present, no es pot fer servir el futur com a temps verbal. La construcció correcta més habitual és la perífrasi *deure* + infinitiu en present.

- ✗ Com ja *sabràs*, s'acaba de publicar el nou llibre d'en Pere.
- ✗ Com ja *deuràs saber*, s'acaba de publicar el nou llibre d'en Pere.
- ✓ Com ja **deus saber**, s'acaba de publicar el nou llibre d'en Pere.

Aquestes frases també es poden construir amb un adverbi de possibilitat i el verb en present.

- ✓ Com **probablement** ja **saps**, s'acaba de publicar el nou llibre d'en Pere.

b) Per expressar la probabilitat en passat, no es pot fer servir el condicional. La construcció correcta és la perífrasi *deure* + infinitiu en passat.

- ✗ Quan es va acabar el sopar, *serien* les dotze.
- ✗ Quan es va acabar el sopar, *deuriem ser* les dotze.
- ✓ Quan es va acabar el sopar, **devien ser** les dotze.

Aquestes frases també es poden construir amb un adverbi de possibilitat i el verb en passat.

- ✓ Quan es va acabar el sopar, **possiblement eren** les dotze.

c) Per expressar la probabilitat en futur, no es pot fer servir el subjuntiu en les frases principals. La construcció correcta és el futur acompanyat d'un adverbi de possibilitat.

- ✗ **Possiblement** l'acte de lliurament de medalles *s'hagi d'ajornar* unes hores.
- ✓ **Possiblement** l'acte de lliurament de medalles **s'haurà d'ajornar** unes hores.

d) El subjuntiu només es pot utilitzar en frases subordinades, o sigui, que depenen de la conjunció *que*. Fixeu-vos-hi.

✓ És possible **que** l'acte de lliurament de medalles **s'hagi d'ajornar** unes hores.

■ Els gerundis (unitat 8)

Les oracions de gerundi han d'expressar una acció simultània o anterior a la del verb principal. De vegades, però, la teoria resulta una mica complexa. Tot seguit us mostrem la manera com podeu comprovar si són correctes o no.

GERUNDIS		
Comprovació	Correcte	Incorrecte
Intercanviar l'ordre	Es va cremar apagant les brases. ↓ Apagant les brases, es va cremar.	El noi caigué per les escales, <i>ferint-se</i> als genolls. ↓ ~~Ferint-se~~ als genolls, el noi caigué per les escales.
Respon a <i>com</i> ?	<i>Com</i> es va cremar? → Apagant les brases.	<i>Com</i> caigué per les escales? → ~~Ferint-se~~ als genolls.

■ Perífrasis incorrectes (unitat 6)

a) Per indicar obligatorietat, cal evitar sempre les formes *tenir que*, *tenir de*, *haver-hi que* (*hi ha que...*) o *ser precis*. L'estructura bàsica per expressar l'obligació és la perífrasi verbal *haver de* + infinitiu.

✗ *Tenim que* omplir un formulari.

✓ **Hem d'**omplir un formulari.

✗ *Hi ha que* garantir que les proves siguin imparcials.

✓ **S'ha de** garantir que les proves siguin imparcials.

b) La perífrasi *estar + ser* en gerundi + participi és incorrecta. En lloc d'aquesta construcció podem passar la frase a veu activa, per a la qual cosa necessitem el verb principal en present.

- ✗ L'informe *està sent estudiat* per la comissió de govern.
- ✓ La comissió de govern **estudia** l'informe.

c) Per expressar durada de temps no es pot usar la perífrasi *portar + gerundi*, perquè és incorrecta. S'ha de substituir per altres estructures. Us en donem algun exemple.

- ✗ *Porta* quatre anys *exercint* el càrrec de cap de secció.
- ✓ **Fa** quatre anys **que exerceix** el càrrec de cap de secció.

- ✗ *Porta plovent* tota la setmana.
- ✓ **Tota** la setmana **que** plou.

d) La perífrasi *venir + gerundi* és una construcció incorrecta que cal substituir pel verb principal en present o les perífrasis *anar + gerundi* i *estar + gerundi*, depenent del context.

- ✗ Des del moment de la seva elecció *ve mantenint* una postura inflexible.
- ✓ Des del moment de la seva elecció **manté / ha anat mantenint / està mantenint** una postura inflexible.

- ✗ Aquest premi literari es *ve atorgant* des de l'any 1995.
- ✓ Aquest premi literari **s'atorga / s'ha anat atorgant / s'està atorgant** des de l'any 1995.

■ Construccions conflictives amb infinitiu i gerundi (unitats 6 i 8)

Les construccions més habituals són les següents:

a) *de* + infinitiu. No pot expressar una condició. S'ha de canviar pel *si* condicional o l'estructura *en cas que*. Fixeu-vos-hi.

- ✗ *D'haver sabut* que era tan interessant, t'hauria acompanyat al teatre.
- ✓ **Si hagués sabut** que era tan interessant, t'hauria acompanyat al teatre.
- ✓ **En cas que hagués sabut** que era tan interessant, t'hauria acompanyat al teatre.

b) *anar a* + infinitiu. No té valor de futur. S'ha de canviar per *estar a punt de* + infinitiu o bé amb el verb en futur o present.

- ✗ Amb aquesta candidatura que heu format, segur que *aneu a guanyar* les eleccions.
- ✓ Amb aquesta candidatura que heu format, segur que **guanyeu/guanyareu** les eleccions.

c) *estar per* + infinitiu. No es pot fer servir amb el sentit d'«estar a favor d'una cosa». S'ha de substituir per: *ser partidari/ària* o *estar a favor*. Fixeu-vos-hi.

- ✗ Els representants del sindicat *estan per trencar* el conveni amb l'Administració.
- ✓ Els representants del sindicat **són partidaris/estan a favor de trencar** el conveni amb l'Administració.

d) *ser de* + infinitiu. No és correcte amb el sentit de 'caldre' o 'haver de'. Cal utilitzar un verb conjugat o els verbs *caldre* / *haver de* + infinitiu.

- ✗ *És d'esperar* que el president de l'Associació inauguri el local dimarts.
- ✓ **Cal esperar** que el president de l'Associació inauguri el local dimarts.

■ Verbs transitius i intransitius que s'utilitzen malament (unitats 6, 9, 11 i 12)

Els verbs transitius exigeixen adjuntar un complement directe, en el qual recau l'acció del verb.

El complement directe no porta cap preposició al davant, però de vegades hi posem erròniament la preposició *a*, sobretot quan és un ésser animat. Els verbs intransitius, en canvi, sí que porten *a* o *per a*. Vegeu-ne uns quants exemples.

a) Són transitius aquests verbs:

acompanyar, afectar, avisar, citar, concernir, conèixer, continuar, cridar, escoltar, esperar, preocupar, trobar, veure, visitar...

Acompanyo **la meva germana** al metge.

La decisió de la junta afectarà **el desenvolupament** del pla.

En poca estona, l'home va avisar **la policia**.

Va citar **la testimoni** per al dia 24 d'agost.

Sempre vol decidir en afers que no **el** concerneixen.

Cal tenir en compte que la víctima coneixia **l'acusat**.

Em sembla que els temes domèstics **el** preocupen massa.

He vist **la Marta** a la parada de l'autobús.

b) Aquests verbs, en canvi, no ho són i sí que porten preposició:

apel·lar (contra), legislar (sobre), parlar (de/sobre), recórrer (contra), telefonar (a), tractar (de/sobre), trucar (a)

✗ Van apel·lar la resolució.

✓ Van apel·lar **contra** la resolució.

✗ El Parlament *ha legislat* el règim jurídic de les administracions públiques.

✓ El Parlament ha legislat **sobre** el règim jurídic de les administracions públiques.

- ✘ *Hem de parlar això* amb molta més precaució. Hem de parlar-ho.
- ✔ Hem de parlar **d'/sobre això** amb molta més precaució. Hem de parlar-ne.

- ✘ El senyor Romagosa *ha recorregut una sentència del TSJC*.
- ✔ El senyor Romagosa ha recorregut **contra una sentència del TSJC**.

- ✘ Per què no *telefonés la teva amiga*? Sí, ja *la* telefonaré.
- ✔ Per què no telefonés **a la teva amiga**? Sí, ja **li** telefonaré.

- ✘ Aquest llibre *tracta la literatura catalana del segle XIX*.
- ✔ Aquest llibre tracta **de/sobre la literatura catalana del segle XIX**.

- ✘ *Truca la teva mare* immediatament. Ara *la* truco.
- ✔ Truca **a la teva mare** immediatament. Ara **li** truco.

■ Quan col·loquem la preposició *a* davant del CD? (unitats 9 i 16)

Hi ha alguns casos en què el CD s'introdueix amb la preposició *a*. Són els següents:

a) amb un pronom personal fort (mi, tu, ell/ella, nosaltres, vosaltres, ells/elles, vós, vostè, vostès)

T'he saludat a tu, no a ells.

b) en expressions recíproques

Es miraven l'un a l'altre.

c) en expressions comparatives que podrien esdevenir ambigües a causa de la falta del verb en el segon terme de la comparació

Et conec millor que al teu germà.

d) opcionalment, davant dels pronoms tots, tothom, ningú, qui i el qual/la qual/els quals/les quals referits a persona

No he vist a ningú.

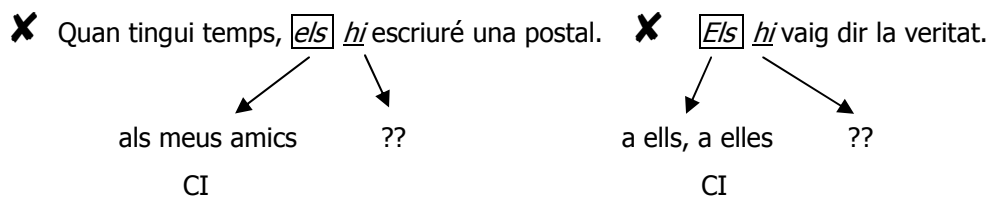
No he vist ningú.

Cal avisar a tothom.

Cal avisar tothom.

■ El pronom *els hi* (unitat 12)

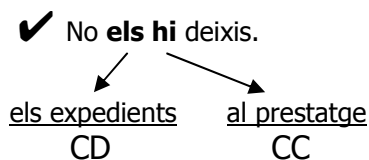
No poseu un pronom si no té un referent. Feu la prova: substituïu cada pronom per un complement.

Si no podeu substituir-los per res o els substituïu per un complement que ja és a la frase, aquest pronom sobra.

✓ Quan tingui temps, **els** escriuré una postal. ✓ **Els** vaig dir la veritat.

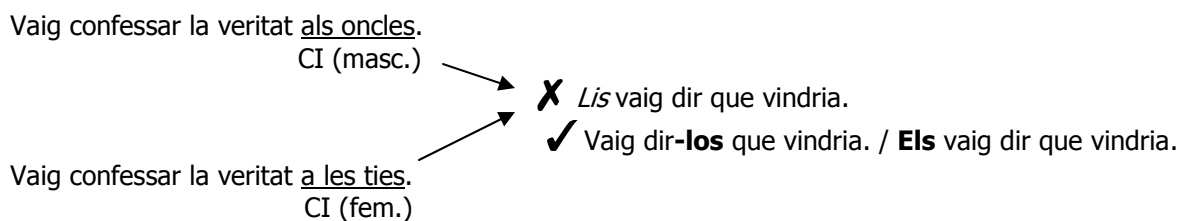
En canvi, si els podeu substituir, heu de posar-hi els dos pronoms.

■ *Els/los* per al masculí i femení, i el fals pronom *lis* (unitat 12)

Recordeu que hi ha una sola forma per al CI plural (*els, 'ls, -los*), que és la mateixa per a tots dos gèneres. A més, la forma *lis*, usada de vegades en plural per substituir un CI, és totalment incorrecta. Fixeu-vos-hi.

■ La combinació *s'ho* per *us ho, li ho, els ho* (unitat 12)

De vegades usem, sobretot oralment, expressions del tipus:

✗ *S'ho* diré demà.

✗ Mengeu-*s'ho* tot!

Aquesta combinació de pronoms és incorrecta, perquè el pronom *es* no substitueix cap complement. Per tant, l'hem de canviar per aquesta altra, segons qui sigui el destinatari.

✓ **Us ho** diré demà. (a vosaltres, això)

✓ **Li ho** diré demà. (a ell o ella, això)

✓ **Els ho** diré demà. (a ells o elles, això)

✓ Mengeu-**vos-ho** tot! (vosaltres, això)

■ En els relatius, quan expliquem i quan especifiquem? (unitat 13)

Les oracions de relatiu poden ser especificatives o explicatives.

Especificatives (sense comes)	Explicatives (amb comes)
<p>Especifiquen o determinen una informació necessària per comprendre l'oració (no ens la podem estalviar):</p> <p><i>La germana de la Teresa que viu a Igualada treballa amb mi.</i></p> <p>Determina quina germana és: "només la que viu a Igualada" (i com a mínim té una altra germana).</p>	<p>Afegeixen una informació suplementària, no imprescindible per comprendre l'oració (expliquen una qualitat de tot el conjunt):</p> <p><i>La germana de la Teresa, que viu a Igualada, treballa amb mi.</i></p> <p>Informació suplementària de la germana: "la Teresa té una germana i viu a Igualada" (només té una germana).</p>

■ Compte amb els pleonasmes! (unitat 14)

La llengua col·loquial tendeix a fer pleonasmes en les oracions de relatiu, és a dir, a afegir un pronom feble referit al mateix antecedent que representa el pronom relatiu. Aquest pronom feble, l'hem d'eliminar perquè és incorrecte!

- ✗ La Maria és una noia *que la* vaig conèixer l'estiu passat.
- ✓ La Maria és una noia **que** vaig conèixer l'estiu passat.

- ✗ He comprat una parcel·la d'arbres *dels quals se'n* treu bona fusta.
- ✗ He comprat una parcel·la d'arbres *que se'n* treu bona fusta.
- ✓ He comprat una parcel·la d'arbres **dels quals** es treu bona fusta.

- ✗ Van trobar plom a les canonades de la casa *on hi* vivia la meva mare.
- ✓ Van trobar plom a les canonades de la casa **on** vivia la meva mare.

■ Diem el mateix quan diem propi?

El mot *propi* mai no correspon a *mateix*.

- Va venir el *propi* conseller.
- Va venir el **mateix** conseller.

■ *I* i *o* mai no canvien (unitat 17)

Les conjuncions *i* i *o* no es transformen mai en *e* o en *u* encara que el mot següent comenci per *i* o per *o* respectivament.

- Els meus alumnes de quart d'ESO són força aplicats *e* intel·ligents.
- Els meus alumnes de quart d'ESO són força aplicats **i** intel·ligents.
- Vols tancar la porta *u* obrir la finestra perquè s'aïregi l'habitació?
- Vols tancar la porta **o** obrir la finestra perquè s'aïregi l'habitació?

■ *Per* i *per a* davant de nom i d'infinitiu (unitat 16)

Davant de nom o de pronom, s'utilitza *per* o *per a* segons el que es vulgui expressar.

per (en castellà correspon a <i>por</i>)	per a (en castellà correspon a <i>para</i>)
Quan expressem qui realitza l'acció: La cerimònia va ser presidida <i>per</i> president.	Quan expressem la finalitat o la destinació: Aquests diners són <i>per a</i> beques.
Quan expressem el motiu o la causa de l'acció: Van suspendre el partit <i>per</i> la pluja.	Han portat el material especialment <i>per a</i> tu.
Quan expressem el canal o mitjà: El sofà no passa <i>per</i> la finestra.	

Observeu la diferència entre aquestes oracions.

Dibuixos fets **pels** nens. (Els han fet els nens.)

Dibuixos fets **per als** nens. (Algú els ha fet perquè els tinguin els nens.)

Davant d'infinitiu, però, no cal fer la distinció i podem posar-hi sempre *per*.

Has d'estudiar **per** aprovar.

■ *Doncs* = *per tant* ≠ *ja que* (unitat 17)

Doncs és una conjunció que denota la conseqüència o conclusió d'allò que precedeix i, per tant, mai no pot ser causal.

- ✓ S'ha presentat l'escrit anterior. Uniu-lo, **doncs**, a les actuacions.
(per tant, en conseqüència)

Així, no es pot utilitzar mai en el sentit de *ja que* o *perquè*.

- ✗ Es recomana no fer frases gaire llargues, *doncs* enfarfeguen el text.
- ✓ Es recomana no fer frases gaire llargues **perquè/ja que** enfarfeguen el text.

■ *Per què* | *perquè* | *per a què* (unitat 17)

Fixeu-vos que, tant si s'escriu junt com separat, sempre porta accent.

a) *Per a què* sempre és interrogatiu i equival a *per a quina cosa*.

Per a què serveix això?
(per a quina cosa)

b) *Per què* pot ser interrogatiu i equival a *quin motiu* o *quina cosa*, o pot ser un pronom relatiu i equival a *pel qual*, *per la qual*, *pels quals*, *per les quals*.

Per què no m'heu comunicat els fets? (interrogativa directa)
(per quin motiu)

Digueu-me **per què** no m'heu comunicat aquests fets. (interrogativa indirecta)
(per quin motiu)

Avui sabrem el motiu **per què** no va assistir al judici. (oració de relatiu)
(pel qual)

c) *Perquè* és una conjunció que pot expressar la causa (es pot substituir per *ja que*) o la finalitat d'una acció (es pot substituir per *a fi que*, *per tal que*, etc.).

Has de llegir aquest llibre **perquè** t'ho ha demanat el professor. (causa)
(ja que)

Vinc **perquè** em donis els llibres de la biblioteca. (finalitat)
(a fi que)

■ *Massa – prou – força* (unitats 2 i 18)

Massa, *prou* i *força* són invariables.

✗ Hi ha <i>masses</i> inscrits al curset de català.	✓ A la taula hi ha massa pomes.
✗ No es guanyen mai <i>prou</i> diners.	✓ Enguany ja han tingut prou beneficis.
✗ Ja has menjat <i>forces</i> caramels.	✓ Hi havia força elements divergents.

Tingueu en compte que en frases interrogatives, condicionals i negatives, l'equivalent de *poc és gaire* i no pas *molt* o *massa*. Fixeu-vos-hi.

✗ No tinc <i>molt</i> (o <i>massa</i>) temps.	✓ No tinc gaire temps.
✗ Hi vas <i>molt</i> (o <i>massa</i>), per casa seva?	✓ Hi vas gaire , per casa seva?

■ *Com* i *com a* (unitat 18)

Com = igual que, com si fos

Ens tractàvem **com** germans.

Té uns ulls blaus **com** el cel.

Com a = en qualitat de

En Joaquim, **com a** president de l'Associació d'Escriptors, va lliurar el premi.

■ *Si no* / *sinó* (unitat 17)

Per saber quan va junt o separat podem fer una prova: si traiem el *no* i la frase té sentit, va separat.

✓ **Si no** véns, m'enfadaré. → ✓ **Si** véns, m'enfadaré.

Una altra prova per comprovar que va separat és afegir-hi *és que* entremig.

✓ Es farà el concert **si no** plou. → ✓ Es farà el concert **si és que no** plou.

Si feu les proves anteriors i la frase no té sentit, és que va junt. Fixeu-vos-hi.

- ✗ No vindrà amb l'autobús, *si no* amb el cotxe.
- ✗ No vindrà amb l'autobús, *si* amb el cotxe.
- ✗ No vindrà amb l'autobús, *si és que* no amb el cotxe.
- ✓ No vindrà amb l'autobús, **sinó** amb el cotxe.

■ Pertot arreu en trobem, d'adverbis! (unitat 18)

Convé no confondre els mots *pertot* (adv.) i *per tot* (prep. + indef.), i els mots *enlloc* (adv.) i *en lloc* (= en comptes).

Van trobar errades **pertot** (= pertot arreu).

Voldria demanar-te perdó **per tot** el que t'he dit anteriorment (= per totes les coses).

Enlloc estaràs millor que a casa (= a cap lloc).

En lloc d'anar al restaurant, dinarem a casa dels pares (= en comptes).

■ Cada dia al matí... (unitat 18)

Per designar les diferents parts del dia utilitzem la preposició *a* i la part corresponent del dia, i no la preposició *per*.

✗ *Pel* matí, vaig quedar amb la Mireia.

✓ **Al** matí, vaig quedar amb la Mireia.

✗ Vindré *per* la tarda.

✓ Vindré **a** la tarda.

LÈXIC

■ Derivats

En les unitats 3, 7, 12 i 17 hem treballat les paraules derivades, és a dir, les paraules noves que obtenim afegint diferents tipus d'afixos (prefixos, infixos i sufixos) a l'arrel d'un mot.

Entre d'altres, hem vist mots derivats com ara:

Noms	<p>amagatall, encenall, enfilall, trencall, lligall, fregall, espantall</p> <p>antiguitat, debilitat, humilitat, mobilitat, nul·litat, tranquil·litat</p> <p>assiduïtat, continuïtat, espontaneïtat, promiscuïtat, ingenuïtat</p> <p>bogeria, traïdoria, ximpleria, dolenteria, rebequeria, grolleria, tossuderia</p> <p>corredissa, piuladissa, terrissa, trencadissa, pallissa</p> <p>grisor, tovor, tibantor, fredor, lluíssor</p> <p>seguretat, gravetat, netedat, honestedat, refredat</p> <p>bestiesa, ceguesa, exquisidesa, pal·lidesa, rapidesa, senzillesa, rodonesa</p> <p>aprenentatge, miratge, muntatge, aterratge, espionatge, emmagatzematge</p> <p>malastrugança, frisança, alternança, temença, creença</p> <p>lluïment, afebliment, alleujament, assortiment, escurçament, aclariment</p>
Adjectius	<p>hongarès (hongaresa), romanès (romanesa), xinès (xinesa), polonès (polonesa)</p> <p>nombrós (nombrosa), polsegós (polsegosa), saborós (saborosa), greixós (greixosa)</p> <p>enfiladís (enfiladissa), bellugadís (bellugadissa), fonedís (fonedissa)</p> <p>punxegut (punxeguda), traçut (traçuda), geniüt (geniüda), saberut (saberuda)</p> <p>adolorit (adolorida), atemorit (atemorida), endolcit (endolcida), embadalit (embadalida)</p> <p>lliscant (lliscant), xocant (xocant), punyent (punyent), pudent (pudent)</p> <p>financer (financera), fronterer (fronterera), ploraner (ploranera), cridaner (cridanera)</p> <p>xerraire (xerraire), pidolaire (pidolaire), enredaire (enredaire), cantaire (cantaire)</p>
Verbs	<p>abaratir, aprofundir, afavorir, alentir, amansir, assaborir, arrodonir, avergonyir</p> <p>alliberar, ajuntar, abocar, acontentar, allunyar, anivellar, arraconar</p> <p>botonar, turmentar, moblar, travessar, remeiar, matisar, nuar</p> <p>harmonitzar, homogeneïtzar, mobilitzar, polvoritzar, metal·litzar</p>

	encapçalar, encertar, enfornar, engabiar, enverinar, ensabonar, enquitranar entossudir, encarir, enfollir, engrandir, enllestir, enorgullir, enrossir, enterbolir embutxacar, embogir, emmandrir, emmotllar, empresonar, empal·lidir, empobrir neguitejar, escassejar, estiuejar, glopejar, sovintejar, trossejar, estiuejar, agreujar
--	---

■ Problemes lèxics

A continuació, recollim algunes de les interferències lèxiques més importants que hem vist al llarg del curs.

complert/complet	<i>Complert</i> és una forma del verb <i>complir</i> , <i>complet</i> , del verb <i>completar</i> .
fer/donar	No hem de fer servir el verb <i>donar</i> en expressions com ara "fer un salt, fer un volt, fer una abraçada, fer un petó, fer llàstima, fer la sensació..."
mig/mitjà/medi	<i>Mig</i> significa 'que forma la meitat d'un tot'; en canvi, <i>mitjà</i> , 'que és igualment lluny de dos extrems'. El substantiu <i>medi</i> es refereix, entre d'altres, 'al conjunt de condicions en què s'esdevé l'existència d'un ésser viu o d'una comunitat'.
número/nombre	Amb un <i>número</i> designem una cosa dins una sèrie o col·lecció; un <i>nombre</i> és el resulta de comptar coses que formen un agregat. Aquest carrer té un bon nombre de cases; ell s'està a la número 15.
anomenar/nomenar	Quan anomenem donem un nom; quan nomenem designem un càrrec.
rentable/rendible	Una cosa és <i>rentable</i> si es pot rentar, però és <i>rendible</i> si dona un bon rendiment.
tràfic/trànsit	El <i>tràfic</i> fa referència al comerç entre països i individus; el <i>trànsit</i> designa l'acció de passar per un lloc.
fons/fondo	El <i>fons</i> d'una cosa n'és la part inferior. L'adjectiu <i>fondo</i> fa referència a la idea de profunditat. Va caure al fons d'un pou molt fondo.
senyalar/assenyalar	<i>Assenyalar</i> significa 'indicar alguna cosa' o bé 'fixar una data o una quantitat'; <i>senyalar</i> , 'fer o posar un senyal en alguna cosa'.
varis/diversos	L'adjectiu <i>vari</i> vol dir 'divers, diferent, variat' i es fa servir després d'un nom. És incorrecte fer-lo servir com a determinant indefinit o quantificador. Així, cal dir <i>diverses pel·lícules</i> , no pas <i>vàries pel·lícules</i> .

gairebé/gaire bé	<i>Gairebé</i> s'escriu junt quan és sinònim de <i>quasi</i> . Vegeu la diferència amb <i>gaire bé</i> . Com que no es trobava gaire bé va haver d'abandonar gairebé a tocar de la meta.
alhora/a l'hora	<i>Alhora</i> és un adverbi que vol dir conjuntament, a la vegada, i en castellà equival a <i>la vez</i> . En canvi, <i>a l'hora</i> en castellà equival a la traducció literal <i>a la hora</i> . Sempre parlen tots alhora a l'hora de pagar. No ho confongueu amb <i>aleshores</i> , que en castellà equival a <i>entonces</i> .
almenys/al menys	L'adverbi <i>almenys</i> significa 'si més no'. En canvi, la locució <i>al menys</i> està formada per la preposició <i>a</i> seguida de l'article <i>el</i> i el mot <i>menys</i> . En necessito almenys quatre per donar-ne al menys afavorit.
arran de/arrel de	<i>Arran de</i> és una locució que, en sentit figurat, significa 'com a conseqüència de' o 'immediatament després de'. <i>Arrel de</i> és un calc de l'expressió castellana <i>a raíz de</i> .
atès que/donat que	<i>Donat que</i> és un barbarisme que cal evitar utilitzant conjuncions causals com ara <i>atès que</i> , <i>ja que</i> ...
no obstant	L'expressió <i>no obstant</i> sempre necessita un sintagma nominal al darrere o bé les paraules <i>això</i> o <i>allò</i> .
potser/pot ser	L'adverbi <i>potser</i> equival a <i>tal vegada</i> , <i>probablement</i> . En canvi, la construcció <i>pot ser</i> està formada pel verb <i>poder</i> i l'infinitiu del verb <i>ser</i> . Cal recordar que l'adverbi <i>potser</i> no admet el subjuntiu. Per tant, cal dir: Potser vindrà demà. Pot ser que vingui demà.
* en quant a	La construcció <i>en quant a</i> es considera un calc del castellà i s'ha d'evitar. Podem fer servir les locucions <i>pel que fa a</i> o <i>quant a</i> .
sobretot/sobre tot	L'adverbi <i>sobretot</i> significa 'per damunt de tot'; la construcció <i>sobre tot</i> es pot trobar en oracions com ara: L'aleta dorsal s'origina a la nuca i s'estén sobre tot el dors.

EXPRESSIÓ ESCRITA

■ Remarques sobre els signes d'exclamació i d'interrogació

–Només hem de posar un sol signe al final.

–Després d'aquests signes no hem de posar cap punt (ja en porten).

–No s'ha de deixar espai entre la paraula i aquests signes.

✗ Què em dius de la Mireia?. Que vol venir a sopar amb nosaltres aquesta nit !!

✓ Què em dius de la Mireia? Que vol venir a sopar amb nosaltres aquesta nit!

■ Punts suspensius

–Són tres, ni més ni menys.

–Són incompatibles amb la paraula *etcètera*, que normalment s'escriu abreujada (*etc.*).

–No poden anar mai precedits d'una coma.

–En posició final de frase, fan la funció de punt final.

✗ Com a mitjans de transport tenim el cotxe, el vaixell, l'avió, el tren, *etc...*

✓ Com a mitjans de transport tenim el cotxe, el vaixell, l'avió, el tren...

✓ Com a mitjans de transport tenim el cotxe, el vaixell, l'avió, el tren, **etc.**

■ Les comes

No es pot posar coma entre subjecte i verb. Sobretot cal anar amb compte amb les frases que tenen complements més llargs perquè ens fa la sensació que hem de fer una pausa.

✗ Les proves que el jutge ha declarat pertinents, són les següents...

S

V

✓ Les proves que el jutge ha declarat pertinents són les següents...

A més, el verb i el CD tampoc no es poden separar amb una coma.

- ✗ L'article 88 del Codi penal estableix, que els jutges poden substituir les penes de presó.
V CD

Solament es pot posar la coma si el subjecte és molt llarg i complex o quan hi ha un incís, que sempre va entre comes.

- ✓ La dedicació de l'esposa durant més de 30 anys al difunt espòs i als fills comuns, la renúncia a les oportunitats de desenvolupament professional i econòmic que se li han presentat, el nivell de vida de què gaudien els cònjuges i la realitat social majoritària de la seva generació i del seu extracte social, justifiquen el reconeixement de la quarta vidual.

S

- ✓ L'objectiu d'aquest sopar és, a més d'obtenir diners per als nens, retrobar-nos amb els amics.
incís

■ El lèxic: escolliu-lo bé i sigueu precisos

Tot seguit us donem uns quants consells per redactar amb claredat i precisió.

Criteri	Formes no recomanables	Formes que faciliten la comprensió
Useu paraules d'ús habitual	<i>abillar</i> <i>raure</i>	vestir consistir en
Useu les terminacions dels plurals masculins més habituals	<i>pressuposts</i> <i>texts</i> <i>discs</i>	pressupostos textos discos
Useu el passat perifràstic en lloc del passat simple	<i>aconseguien</i> <i>inicià</i>	van aconseguir va iniciar

■ Errors més freqüents en la redacció d'una carta

Incorrecte	Correcte
<i>A l'espera de la vostra resposta...</i>	Mentre esperem la vostra resposta... / Esperant... / Tot esperant... / Fins que em respongueu...
<i>Adjunt us trametem la fotocòpia. (Cal fer concordar aquest adjectiu amb el nom al qual fa referència.)</i>	Us trametem la <u>fotocòpia</u> adjunta . / Us trametem, adjunta , la <u>fotocòpia</u> .
<i>Agraïrem ens comuniquem la vostra renúncia. Preguem ens feu arribar...</i>	Us agraïrem que ens comuniquem la vostra renúncia. Us preguem que ens feu arribar...
<i>Com sigui que...</i>	Atès / Com que...
<i>Complimentar un imprès. (Complimentar només vol dir 'adreçar compliments a algú'.) Els convidats han complimentat l'amfitriona.</i>	Formalitzar / Emplenar un imprès.
<i>D'ara en endavant...</i>	D'ara endavant / En endavant...
<i>En base a...</i>	Sobre la base de... / D'acord amb... / De conformitat amb... / Conformement a... / Segons...
<i>Esperem la vostra resposta el més aviat possible.</i>	...al més aviat possible / ...tan aviat com sigui possible / ...tan aviat com pugueu / ...com més aviat millor
<i>Finalment, donar-vos les gràcies per...</i>	Finalment, volem donar-vos les gràcies per...
<i>Per a qualsevol aclariment, trucar al telèfon</i>	Per a qualsevol aclariment, truqueu al telèfon
<i>Per la present, us comuniquem que...</i>	Amb aquesta carta , us comuniquem que...
<i>Sense cap altre particular...</i>	Sense que calgui afegir-hi res més...
<i>Tal i com...</i>	Tal com / Com
<i>Us escric aquesta carta per demanar-li</i>	Us escric aquesta carta per demanar- vos ... Li escric aquesta carta per demanar- li ...

■ Un parell de consells per redactar bé

Redacteu seguint l'ordre lògic (subjecte + verb + complements) i recordeu de marcar el final de les frases amb un punt (també podeu utilitzar el punt i coma si les oracions estan connectades semànticament entre si).

Recordeu de separar el text en paràgrafs per organitzar la informació (presentació + desenvolupament + conclusió).

EXPRESSIÓ ORAL

■ Pronúncies incorrectes (unitat 4)

Hi ha mots que pronunciem malament i que, per tant, accentuem erròniament.

agudes	alfil , ciclop , elit , fluor , futbol , handbol , hoquei , iber , misanthrop , Munic , timpà , poliglòt , el Tibet , tiquet , xassís , zenit , Zuric
planes	atmosfera , conclave , guru , medul·la , míssil , monòlit , omòplat , pentagrama , rèptil , tèxtil , torticoli , víking , zulu
esdrúixoles	aurèola (i rubèola , etc.), Àtila , diòptria , èczema , Etiòpia , Hèlsinki , Himàlaia , isòbara , olimpíada , pneumònia

També sovint pronunciem incorrectament la 1a, 2a i 3a persona del singular i la 3a del plural dels presents d'indicatiu i subjuntiu (i les corresponents de l'imperatiu) dels verbs acabats en consonant + *-iar* (per exemple: estudiar, canviar, copiar, odiar, denunciar).

Present d'indicatiu	Present de subjuntiu	Imperatiu
<i>*denúncio</i> denuncio	<i>*denúncii</i> denuncii	_____
<i>*denúncies</i> denuncies	<i>*denúnciis</i> denunciiis	<i>*denúncia</i> denuncia (tu)
<i>*denúncia</i> denuncia	<i>*denúncii</i> denuncii	<i>*denúncii</i> denuncii (ell)
<i>*denúncien</i> denuncien	<i>*denúnciin</i> denunciiin	<i>*denúnciin</i> denunciiin (ells)

■ La *s* a final de paraula (unitats 11 i 12)

Quan una paraula acaba amb *essa* i va seguida d'una altra paraula que comença amb vocal, la *essa* s'ha de pronunciar sonora. Així doncs, no sonen igual:

els astres / els sastres

els avis / els savis

els ous / els sous

■ La *r* a final de paraula (unitat 16)

La *erra* no es pronuncia mai en la terminació dels infinitius (excepte en alguns parlars).

cantar

córrer

dir